

КОЛЕСНИК НАТАЛІЯ,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка (м. Житомир, Україна);
КАРАМ МОАЙАД АХМЕД МОХАМЕД
Університет Мосула (м. Мосул, Ірак)

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ РІЗНИХ ВИДІВ МИСТЕЦТВ

Зазначимо, що для формування творчої особистості засобами різноманітних видів мистецтв передбачає всебічний розвиток здобувачів освіти, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості.

В сучасних умовах реалізації освітньої парадигми набуває актуальності оновлення змісту та методів навчання й виховання здобувачів загальноосвітніх закладів освіти. Так, відповідно до концепції «Нова українська школа» (2016) основною метою освіти має стати виховання інноватора та громадянина, який вміє ухвалювати відповідальні рішення та дотримується прав людини. Концепцією визначається необхідність нового змісту освіти, заснованого на формуванні компетентностей – динамічних комбінацій знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначають здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність), потрібних для успішної самореалізації в суспільстві. Однією з ключових компетентностей є обізнаність та самовираження у сфері культури, яка передбачає здатність учнів розуміти твори мистецтва, формувати власні мистецькі смаки, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття за допомогою мистецтва. Її реалізації, в межах загальноосвітньої школи, як найкраще сприятимуть дисципліни художнього циклу, зокрема інтегрований курс «Мистецтво».

Серед дидактів, чий студіювання вплинули на розуміння загального стану педагогіки і шкільництва в Україні слід виокремити праці: Н. Бібік, О. Гайдамака, С. Железняк, О. Колодило, О. Комаровська, Л. Кондратова, Б. Коротяєва, В. Лозової, Л. Масол, О. Малих, Н. Назаренко, П. Підкасистого, О. Савченко, Р. Шиян, С. Федун тощо. Науковому осмисленню визначеної проблеми сприяють праці вчених, в яких розглядаються проблеми становлення і розвитку шкільних підручників та навчальної літератури, генеза мистецької освіти в практиці загальноосвітніх закладів освіти України.

У підручниках інтегрованого курсу «Мистецтво» в цілому дотримується чіткість у вивченні запропонованих тем, відповідно до принципів науковості, доступності через набуття досвіду творення художніх образів через опанування елементарними мистецькими вміннями. Виокремлено систему рубрик, а саме: словесні (заголовки), графічні, поліграфічні (спеціальні значки, букви, шрифти), образотворчі (символи,

умовні позначення). У підручниках дотримано певну авторську послідовність викладу інформаційного матеріалу відповідно до принципів естетичної культури.

Культура естетична – здатність і вміння відчутти свою причетність до світу, змістовно пережити, людськи ціннісно висловити повноту, глибину і різноманіття цих відносин. При цьому специфіку естетичних стосунків складають передусім моменти, що стосуються як своєрідності змісту цих взаємин, характеру розгортання, так і механізму існування, що обумовлює саму їхню специфічність [1, с. 15].

Зокрема, запропонована тематична інтеграція за представленими розділами в підручниках «Мистецтво», а також інтеграція в межах однієї мистецької галузі. Чітка послідовність викладу навчального матеріалу відповідно до запропонованого змісту забезпечує взаємозв'язок понять, формування єдиної понятійної системи проєкту підручника, лаконічність, точність формулювань визначень, пояснення їх сутності та відношень між ними. Варто зазначити у більшості підручників представлено рубрику «Перевір свої досягнення».

Наявні інформаційно-мистецький та дієво-практичний компоненти у підручниках, що відображаються під час вивчення тем. Кожний структурний компонент відповідної теми у кожному розділі містить систему різних видів діяльності, інструкцій та прикладів виконання завдань, необхідних і достатніх для досягнення очікуваних результатів навчання здобувачами освіти з різними навчальними можливостями. Основний, додатковий, пояснювальний тексти представлені в оптимальному обсязі, що сприяє розвитку творчої особистості, формує вміння міркувати, розвивати пам'ять у здобувачів освіти [2].

У проаналізованих підручниках міститься: зміст, передмову, умовні позначення з поясненням способу використання, виокремлений текст, зображення фотосвітлин наявний ілюстративний матеріал, мелодії в нотному записі й тексти музичних творів, мелодії в оригіналі із використанням QR-коду – матричного коду, цікаві логічні вправи й авторські історії, схематичні зображення технології виготовлення виробів та поетапного виконання зображень творів образотворчого мистецтва. Апарат орієнтування у більшості підручників системно, доцільно і раціонально використовується [3].

У підручниках запропоновано низку завдань інформаційно-пізнавального характеру, що розвивають і формують у здобувачів освіти художньо-образне, асоціативне мислення у процесі художньо-творчої діяльності через образотворче, музичне, театральне та інші види мистецтва. Поданий матеріал у підручнику дозволить використати потенціальні можливості ключових компетентностей кожного здобувача освіти в умовах сучасної української школи.

У підручниках запропоновані завдання спрямовані на формування вміння вчитися впродовж життя, зокрема, у завданні: *Спробуй створювати голосом різні музичні інтонації (жартівливі, сумні, танцювальні, здивовані тощо). Імпровізуй: співаючи знайомі пісні, змінюй інтонації; Зобрази балерину, яка у танці створює образ Аліси у країні Чудес (картон, різнокольоровий папір, різнофактурні матеріали на вибір)* – передбачено формування компетентностей та вмінь креативно мислити. Самостійний творчий пошук думок кожного учня спонукає до розвитку творчої уяви, фантазії не лише у окремому випадку, але й протягом усього життя. У більшості підручників наявні завдання для здійснення учнями самостійної освітньої діяльності. Наприклад: *У вільний час фотографуйте краєвиди рідного краю. За можливості роздрукуйте краєці світлин та влаштуйте у школі виставку фотопейзажів.*

Потреби, інтереси, цінності – найважливіші стимули людської діяльності. Сучасним дітям реальними життєвими потребами є оволодіння компетентностями у сучасному цифровому світі, впровадження мультимедійних технологій в інтерактивному форматі.

Таким чином, запропоновані такого характеру завдання розкривають поєднання реальних цілей, життєвих цінностей і установок, очікувань і потреб у сучасному інформаційному просторі. У підручниках з інтегрованого курсу «Мистецтво» запропоновано виклад теоретичного матеріалу з орієнтацією його на практичне використання через засоби різноманітних видів мистецтв та зв'язок з повсякденним життям.

Література

1. Клековкін О. Ю. Мистецтво: Методологія дослідження: Методичний посібник / Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України. – К.: Фенікс, 2017. – 144 с.
2. Навчальні програми, підручники та навчально-методичні посібники, рекомендовані МОН України. URL: <http://surl.li/fvhfm>
3. Програми Нової української школи. URL: <http://surl.li/rgwi>